

De invoer van naald-zaaghout en gezaagd naaldhout

Voor een land als Nederland, dat zo sterk op de invoer van hout en houtprodukten is aangewezen, is een goed inzicht in de herkomst van die invoer en in de ontwikkelingen die daarbij optreden onmisbaar. De houtmarkt in de landen van herkomst, ook de bospolitieke ontwikkelingen die zich daar voordoen, bepalen immers in sterke mate in hoeverre wij in de toekomst in voldoende mate over houtprodukten uit die landen kunnen beschikken.

In een aantal Bos en Hout Berichten, in de komende paar jaren te publiceren, zullen wij aan de herkomst van de invoer van de belangrijkste houtsortimenten en primaire houtprodukten in globale zin aandacht besteden. Dit Bericht is gewijd aan de invoer van voor de zagerijen bestemde naaldhoutstammen (naald-zaaghout) en van het daaruit vervaardigde produkt, gezaagd naaldhout. Eerst echter, als algemene inleiding, iets over de invoer van hout en houtprodukten in meer algemene zin.

De invoer van hout en houtprodukten in het algemeen

Ook buiten de bos- en houtwereld begint men te beseffen dat de invoer van hout en daaruit vervaardigde produkten voor ons land van het grootste belang is. Ook als we oud papier als grondstof incalculeren, rest toch nog altijd een netto-invoer van 78% van onze behoefte; zonder oud papier is dat 91%. De waarde van die invoer is aanzienlijk: Aan het eind van de zeventiger jaren meer dan 6 miljard gulden! Dat was 20 jaar geleden nauwelijks meer dan 1 miljard gulden.

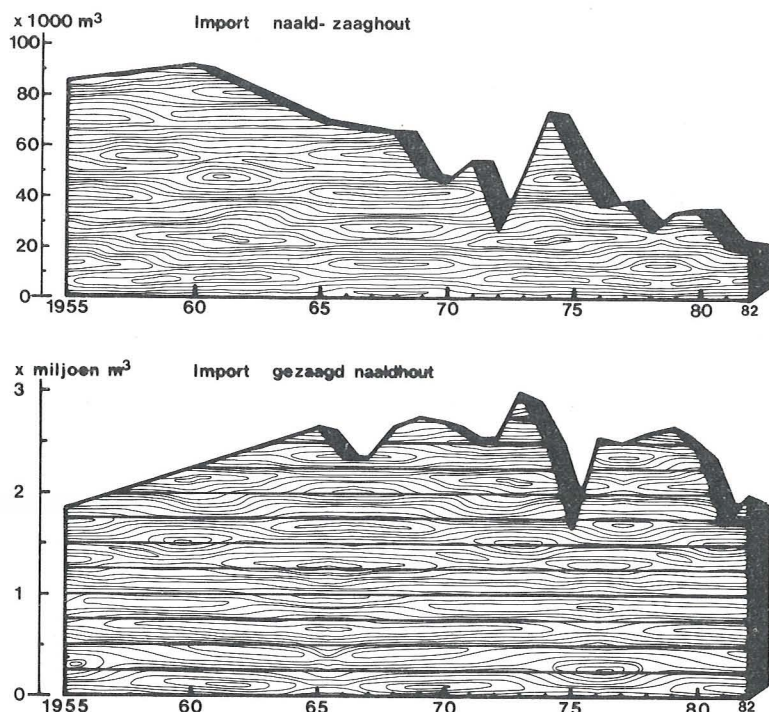
In de Europese Gemeenschap nemen wij, als het gaat om het aandeel van elk van de lid-staten in de totale EG-import, een vierde plaats in na respectievelijk Duitsland, Engeland en Italië. Ons aandeel is in geld uitgedrukt 11%, in equivalente hoeveelheden rondhout 12%. Dat is veel, als men in aanmerking neemt dat onze bevolking slechts 5% telt van het totale aantal inwoners van de EG.

Het voorgaande schetst een totaal-beeld van het Nederlandse aandeel in de EG-invoer. Er zijn echter grote verschillen van produkt tot produkt. Dat blijkt uit tabel 1. Opvallend daarin is de wel erg onbelangrijke plaats die ons land inneemt ten aanzien van naald-zaaghout, dus rondhout bestemd voor de zagerij. Dat is het gevolg van het slechts zeer spaarzaam aanwezig zijn van rondhoutzagerijen in ons land. Mede daardoor is ons aandeel in de Westeuropese invoer van gezaagd naaldhout aanzienlijk.

De invoer van naald-zaaghout

In de loop van de laatste decennia is de invoer van naald-zaaghout, ook vroeger al beperkt, sterk gedaald. Dit blijkt uit figuur 1. In de periode 1957-1959

Figuur 1: Invoer van naald-zaaghout en gezaagd naaldhout in Nederland

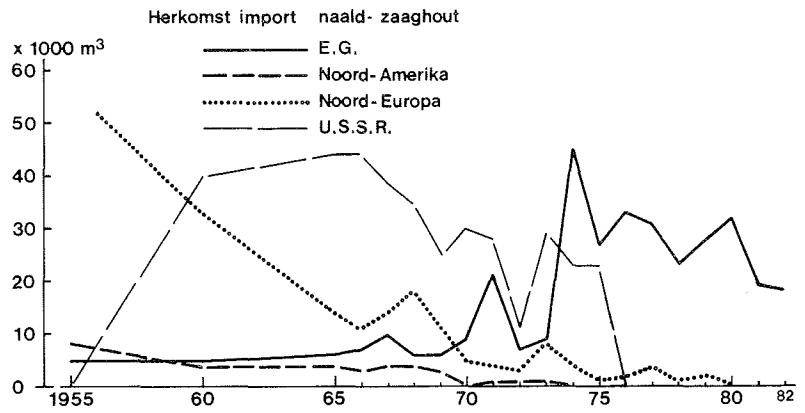
Tabel 1: Gegevens over de jaarlijkse Nederlandse in- en uitvoer van hout en houtproducten (gem. 1977-79)

Produkt	Invoer x1000*	Uitvoer x1000*	Invoer in % van EG-invoer	Netto invoer in % van verbruik
Rondhout	997	383	6,2	43
- zaaghout	370	49	4,1	57
● naaldhout	32	15	1,5	11
● loofhout	338	34	5,0	74
- vezelhout	319	179	9,6	26
Gezaagd hout	3.394	189	12,3	92
- naaldhout	2.562	72	11,5	96
- loofhout	832	117	15,4	79
Fineer en triplex	514	56	16,1	90
Spaanplaten	605	79	16,2	86
Vezelplaten	112	42	11,1	58
Pulp	651	7	7,6	81
Papier en karton	1.269	840	10,1	20
- krantepapier	320	21	11,4	71
- druk- en schrijfpapier	360	243	11,6	18
- ander papier en karton	589	576	9,1	1

* Pulp en papier in tonnen, overige produkten in kubieke meters.

importeerde ons land gemiddeld per jaar nog 91.000 m³ van dit rondhout, in de periode 1977-1979 32.000 m³ en in 1982 was dit verder gedaald tot 20.000 m³. Dat is een daling van 59.000 m³ tussen 1957/59 en 1977/79. In dezelfde periode steeg de produktie van naald-zaaghout in Nederland zelf van 80.000 naar 140.000 m³, dus met 60.000 m³ bij een export van 8.000 m³. Derhalve verminderde het verbruik van naald-zaaghout met 7.000 m³. Hieruit zou men afleiden dat de nationale produktie van gezaagd hout in ons land iets is teruggelopen. Maar CBS-statistieken laten voor die periode een toename van die produktie zien van 78.000 tot 95.000 m³. Dit kan worden verklaard door een toename van het zaagrendement. In 1957/59 was blijkens de cijfers over het verbruik van rondhout en de produktie van gezaagd hout het rendement ruim 47%, in 1977/79 61%.

Toch zette de lichte stijging van de produktie van gezaagd hout nationaal gezien niet veel zoden aan de dijk. Het verbruik is in die periode van 20 jaar namelijk gestegen met maar liefst 650.000 m³. Van die grote stijging is dus slechts een miniem gedeelte opgevangen door een verhoging van de Nederlandse produktie. Natuurlijk is dit deels te verklaren door het feit dat wij in Nederland veel te weinig rondhout produceren maar ook en vooral moet de oorzaak daarin worden gezocht dat de invoer van hoogwaardig gezaagd hout minder problemen opleverde dan die van rondhout en in prijs kon concurreren met Nederlands gezaagd hout. Overigens is de situatie in andere Westeuropese landen niet veel anders. Weliswaar is in de EG als geheel de netto import van rondhout voor de produktie van gezaagd naaldhout sterk toegenomen, en wel van ongeveer 800.000 m³ per jaar in de periode 1957/59 tot 1,3 miljoen 20 jaar later, maar een nadere analyse leert dat deze toename voor het grootste deel een gevolg is van de situatie in één land, Italië. Dit heeft, wellicht mede dankzij de

Figuur 2: De herkomst van in Nederland ingevoerd naald-zaaghout

Tabel 2: De herkomst van in Nederland ingevoerd naald-zaaghout (x 1.000 m³)

Herkomst	1955	'60	'65	'70	'74	'75	'76	'77	'78	'79	'80	'81	'82
Finland	16	15	7	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Zweden	34	15	5	2	2	1	-	4	1	1	-	-	-
België/Lux	-	-	4	5	4	5	15	14	8	15	23	14	14
W. Duitsland	-	2	1	4	40	22	18	17	15	13	9	5	4
Frankrijk	5	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
U.S.S.R.	-	40	44	30	23	23	-	-	-	-	-	-	-
Canada	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andere	26	15	4	3	2	2	1	2	2	4	1	1	1
Import totaal	86	92	69	45	74	53	36	37	26	33	33	20	19

lage lonen aldaar, een niet onbelangrijke rondhout-verwerkende industrie opgebouwd op basis van ingevoerd rondhout; die invoer komt hoofdzakelijk uit Midden-Europa.

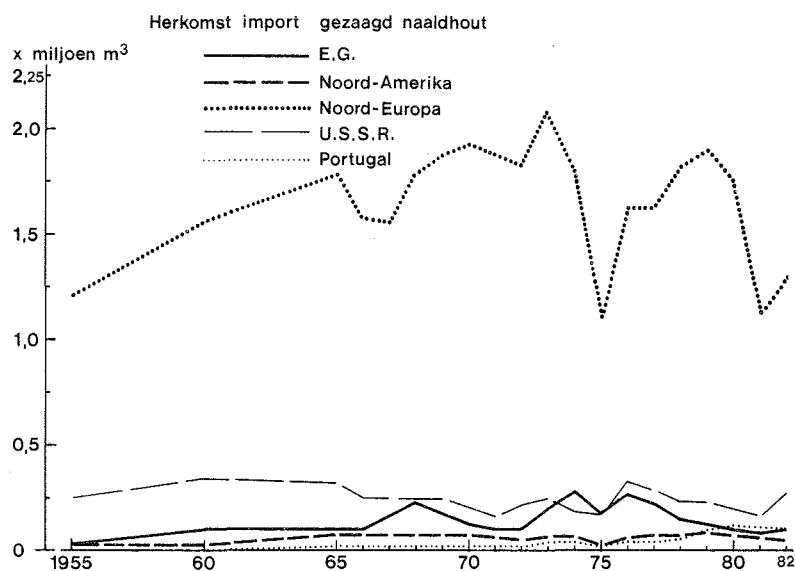
De herkomst van de invoer van naald-zaaghout in Nederland is in de loop van de laatste dertig jaar veranderd. Dit blijkt uit tabel 2 en figuur 2. Er is sprake van enkele zeer opvallende ontwikkelingen:

- Het aandeel van Noord-Europa in de invoer is vooral in de vijftiger en zestiger jaren scherp gedaald en is sinds 1980 vrijwel nihil.
- Russisch rondhout heeft in de vijftiger en zestiger jaren de teruggang van het Noord-Europese gecompenseerd maar is daarna zeer snel van het toneel verdwenen.
- Onze buurlanden België en, in sterk afnemende mate, Duitsland zijn in de zeventiger jaren vrijwel de enige leveranciers van in Nederland geïmporteerd naald-zaaghout geworden.

De waarde van de invoer van naald-zaaghout bedroeg in 1980 6,4 miljoen gulden, in 1981 4,3 miljoen.

De invoer van gezaagd naaldhout

Veel belangrijker is de import van gezaagd naaldhout. In figuur 1 is de ontwikkeling van die invoer sinds 1955 weergegeven. Daarbij valt op dat hij in de

Figuur 3: De herkomst van in Nederland ingevoerd gezaagd naaldhout

Tabel 3: De herkomst van in Nederland ingevoerd gezaagd naaldhout (x 1.000 m³)

Herkomst	1955	'60	'65	'70	'74	'75	'76	'77	'78	'79	'80	'81	'82
Finland	403	617	607	633	555	289	514	621	767	931	935	567	470
Noorwegen	21	8	21	15	37	24	34	23	31	35	34	27	42
Zweden	774	919	1 147	1 267	1 196	795	1 069	991	1 025	922	789	561	780
W. Duitsland	28	71	92	103	260	168	250	201	120	96	87	61	78
Oostenrijk	260	111	106	86	50	47	80	72	55	47	40	23	23
Portugal	8	11	27	23	54	16	43	56	86	111	120	117	104
U.S.S.R.	245	345	333	211	183	166	326	309	226	235	206	163	271
C.S.S.R.	81	83	124	121	79	71	84	81	82	78	75	63	78
Canada	7	7	52	55	41	14	32	48	58	64	63	43	30
U.S.A.	7	15	19	28	28	15	28	25	22	25	15	21	18
Andere	38	60	127	-	72	65	90	73	113	104	81	71	85
Import totaal	1 872	2 247	2 655	2 692	2 555	1 670	2 550	2 500	2 585	2 648	2 445	1 717	1 979

periode 1955–1965 behoorlijk is gestegen, namelijk van 1,8 miljoen tot 2,6 miljoen m³, maar dat van 1965 tot 1979 van een toeneming geen sprake meer was. De recente sterke daling van de invoer, tot het niveau van 1955, kan in het kader van een structurele schets, waarom het in dit artikel gaat, beter buiten beschouwing worden gelaten. Het is nog te vroeg om te beoordelen in hoeverre van een structurele afname sinds 1979 sprake is. De realiteit gebiedt ons echter wel te erkennen dat weliswaar het totaal verbruik van gezaagd naaldhout in ons land in de periode 1965–1979 ongeveer gelijk bleef, maar dat het verbruik per 1000 inwoners daalde van 225 tot 185 m³. Dat is toch nog vrij hoog in vergelijking met enkele andere Westeuropese landen. In België was in de periode 1977/79 het gemiddelde verbruik van gezaagd hout per 1000 inwoners 120 m³, in Frankrijk en Engeland ruim 130 m³, terwijl het verbruiksniveau in Duitsland ongeveer op dat van Nederland lag.

De waarde van de totale invoer van gezaagd naaldhout is in de periode 1965–1980, in tegenstelling tot de hoeveelheid, wél sterk gestegen. Hij bedroeg in de periode 1967/69 gemiddeld 450 miljoen gulden per jaar, in 1980 ruim 1 miljard. Daarmee viel in het laatstgenoemde jaar bijna 20% van de waarde van onze bruto-invoer van hout en houtproducten toe aan gezaagd naaldhout (ter vergelijking: Gezaagd loofhout 10%, triplex en fineer bijna 10%, pulp 14%, papier en karton ruim 40%).

Voor een goede beoordeling van de betekenis van de invoer van gezaagd hout in Nederland moet men deze vergelijken met het verbruik. Welnu, de verhouding is, nationaal-economisch gezien, zeer ongunstig. De netto-invoer (de uitvoer stelt overigens weinig voor) was aan het eind van de vijftiger jaren al rond 96% van het verbruik en is sindsdien op dat niveau gebleven. Anders gezegd: Nederland is voor zijn verbruik van gezaagd naaldhout vrijwel volledig afhankelijk van het buitenland.

Als een land zo sterk is aangewezen op de invoer van een belangrijk produkt als gezaagd naaldhout, zal men nauwlettend moeten volgen wat de herkomst van die invoer is en hoe de situatie in de leverancierlanden zich ontwikkelt. De ontwikkeling van de herkomst sinds 1955 is weergegeven in figuur 3 en tabel 3. Daaruit blijkt een vrij stabiel beeld. Het is duidelijk dat Noord-Europa een zeer belangrijke rol vervult bij onze voorziening met gezaagd naaldhout. Het gaat daarbij vooral om Zweden en Finland. Hun gezamenlijke aandeel in onze totale invoer van gezaagd naaldhout bedroeg sinds 1955 steeds 65 tot 70%. Het aandeel van Finland, tot 1978 20 à 25%, is daarna gestegen tot 38% in 1980 maar was in 1982 weer gedaald tot 24%. Daarentegen is het Zweedse aandeel, tot 1979 40 tot 47%, sterk gedaald met als dieptepunt 33% in 1981, maar in 1982 weer tot bijna 40% gestegen. Percentages zijn in dit verband overigens gevaarlijk. Uit tabel 3 blijkt hoezeer de absolute hoeveelheden, uit Finland en Zweden geïmporteerd, sinds 1979 zijn afgenomen.

De verschuivingen in Zweeds en Fins aandeel zijn het gevolg van twee ontwikkelingen: In 1979 kregen de Zweedse zagerijen problemen met de rondhoutvoorziening waardoor de groei van hun productie stagneerde; in 1981 begonnen de gevolgen merkbaar te worden van het herstrukturingsprogramma van de Finse zaagindustrie, waarin een vermindering van de productie van gezaagd naaldhout lag besloten. De vraag doet zich nu voor in hoeverre beide landen, gezien hun zojuist genoemde problemen, in staat zullen zijn bij een internationaal herstel van de economie hun aandeel op de exportmarkt te houden. De invoer van Nederland vanuit de Sovjet-Unie blijft, in procenten van de totale invoer uitgedrukt, zweven tussen 8 en 13%. Het Oostenrijkse aandeel is duidelijk sterk afgenomen, dat van Portugal toegenomen. Het hiervoor geschetste beeld is niet representatief voor de andere EG-landen, zeker niet waar het gaat om het aandeel van Noord-Europa. Dat loopt voor de meeste EG-landen uiteen van 40 tot 50%, voor Italië,

dat het grootste deel van zijn gezaagd hout uit Oostenrijk invoert, 10 tot 15%. Het is geografisch en historisch gezien begrijpelijk dat daarentegen Denemarken het overgrote deel van zijn behoefte aan gezaagd naaldhout uit Finland en Zweden betreft, 90% of meer.

Voor de toekomst is het niet onbelangrijk te weten welke betekenis Nederland als importeur van gezaagd hout heeft voor onze belangrijke leveranciers Finland en Zweden. Welnu, in de jaren 1975/76 ging 11 à 13% van de Finse en 15 à 16% van de Zweedse export van gezaagd naaldhout naar ons land. In 1980 was dit 14% bij beide landen, in 1980 iets minder, namelijk respectievelijk 11 en 10%. Wij konden ons aandeel redelijk handhaven terwijl met name het Engelse aanzienlijk terugliep, namelijk van 30 naar 20%, zowel bij Zweden als bij Finland. Daartegenover staat een sterke opvoering van de export van Finland en Zweden naar ontwikkelingslanden, namelijk van 2 à 5% in de jaren 1975/76 tot 15 à 17% in 1980/81. Deze tendens moet in verband met onze toekomstige invoermogelijkheden, mede gezien de gelimiteerde produktiemogelijkheden van Noord-Europa, goed in de gaten worden gehouden.

Niet voldoende kan worden beklemtoond hoe belangrijk het is, zeker naarmate hout schaarser wordt en ontwikkelingslanden in toenemende mate een beroep op de wereldmarkt van gezaagd naaldhout doen, dat wij in Nederland beschikken over een deskundig, goed gestructureerd gilde van houtimporteurs.

Enkele conclusies

- 1 De invoer van rondhout voor Nederlandse naaldhoutzagerijen is sinds de vijftiger jaren sterk teruggelopen. Hij is onvoldoende opgevangen door Nederlandse rondhoutproductie.
- 2 Nederland moet vrijwel zijn gehele benodigde kwantum gezaagd hout invoeren. Dit sortiment vormt daarmee een niet onbelangrijke negatieve post op de houtbalans van ons land. Verreweg de belangrijkste leverancier vormt Noord-Europa. De herkomst vormt een stabiel beeld maar voor de toekomst is het van belang nauwlettend de ontwikkeling van de export van Zweden en Finland en vooral de bestemming daarvan in het oog te houden.
- 3 Dat de invoer voor 90 tot 95% van overzee moet komen is, strategisch gezien, een ongunstige factor. Hierin zal, zeker op afzienbare termijn, geen wijziging komen. Wel kan een lichte verschuiving optreden van Noord-Europa als leverancier naar Noord-Amerika en Canada. Dit zal door kwaliteitseisen wellicht worden afgeremd maar kan door voorzieningsproblemen noodzakelijk zijn.
- 4 Dat in Nederland zo bijzonder weinig gezaagd naaldhout wordt geproduceerd heeft uiteraard in de eerste plaats te maken met ons geringe bosareaal en daarmee de geringe produktie van zaagstammen. Dit staat in wisselwerking met de zeer geringe zaagcapaciteit die in Nederland aanwezig is. Deze situatie is, gezien de ontwikkelingen op de wereldhoutmarkt, ongunstig. Er zal dan ook naar moeten worden gestreefd de nationale produktie van zaaghout te vergroten, de zaagcapaciteit in Nederland uit te breiden en de toepassingsmogelijkheden van gezaagd Nederlands hout te vergroten. Dit laatste vraagt onderzoek en voorlichting.
- 5 Wat betreft de invoer van gezaagd hout is, althans officieel, weinig bekend over de samenstelling naar soort en sortiment. Inzicht daarin is nodig om de toekomstige mogelijkheden van de invoer goed te kunnen analyseren.
- 6 Analyses van de toekomstige invoermogelijkheden moeten geplaatst worden tegen de achtergrond van ontwikkelingen in de export-landen met betrekking tot bospolitiek, bos-economie, houtproductie, houtverwerking en andere exportbestemmingen.
- 7 Het is voor de toekomst van onze voorziening met gezaagd hout van het grootste belang dat een krachtige Nederlandse importhandel bestaat.

Ir. H. A. van der Meiden

Noot: Grafieken en tabellen zijn gebaseerd op gegevens van FAO en CBS.